

BEREISHIS: A STUDY OF TEXT, TRADITION & THEOLOGY

THE FIRST MITZVAH?

ספר המצוות לרמב"ם (מ"ע ריב)

והמצוה הרי"ב היא שצונו לפרות ולרבות ולכוין לקיים המין וזאת היא מצות פריה ורביה והוא אמרו יתעלה (בראש"י א) פרו ורבו.

ספר החינוך (מצ' א)

יש בו מצוה עשה אחת והיא מצות פריה ורביה, שנאמר ויברך אותם אלקים ויאמר להם אלקים פרו ורבו. משרשי המצוה זו כדי שהעולם מיושב, שהשם ברוך הוא חפץ בישוּבו, כדכתיב "לא תהו בראה לשבת יצרה" (ישעיה מה:יח). והיא מצוה גדולה שבסבתה מתקיימת כל המצוות בעולם, כי לבני אדם ניתנו ולא למלאכי השרת.

גמ' יבמות (סה:)

מתני'. האיך מצווה על פריה ורביה, אבל לא האשה; רבי יוחנן בן ברוקה אומר, על שניהם הוא אומר: +בראשית א'+ ויברך אותם אלהים ויאמר להם [אלהים] פרו ורבו. גמ'. מנא הני מילי? אמר ר' אילעא משום ר' אלעזר בר' שמעון, אמר קרא: +בראשית א'+ ומלאו את הארץ וכבשוה, איש דרכו לכבש, ואין אשה דרכה לכבש

אבן עזרא (בראשית א:כו)

ומלת פריה ורביה באדם ברכה היא כמו בבריאת המים, רק היא מצוה העתיקה קדמונינו ז"ל ושמך זה הפסוק זכר לדבר

רד"ק (בראשית א:כח)

הפריה היא ההולדה והרביה היא הגדול, ואע"פ שהיא ברכה כמו שאומר "ויברך" וכמו שכתוב בדגים . . . רבותנו ז"ל סמכו לבני אדם ואמרו: "האיך מצווה על פריה ורביה ואין האשה מצווה על פריה ורביה"

ספר אמרי ברוך להר"ב סיימאן שליט"א (ח"א עמ' יא)

וכן כק' בס' נועם המצוות להרה"ג ר' נפתלי הירץ קרצמר זצ"ל, מרבותיו של הרה"ג ר' אלעזר מנחם מן שך זצ"ל (מצ' א) כי לען נאמר הלשון פרו ורבו, דפרו נאמר על הגופים של הבנים, ורבו נאמר על המצוות שיתרבו בעולם בעמצאות הבנים, ע"י שיחנכם בתורה ומצוות.

תוספות (יבמות סה: ד"ה ולא)

אע"ג דלאדם הראשון קאמר פרו ורבו והוא ברכה בעלמא ולא למצוה.

רמב"ן (בראשית א:כח)

ויברך אותם אלהים – זו ברכה ממש, לפיכך כתוב בה ויאמר להם אלהים, אבל למעלה כתוב "ויברך אותם אלהים לאמר", יפרש שהברכה היא המאמר שנתן בהם כח התולדה, לא דבור אחד שיהיו בו מבורכים:

רבנו בחיי (בראשית א:כח)

אלא היתה ברכה אחת שאמר "ויברך אותם" הברכה של פריה ורביה שמזכיר והולך, היה אומר "ויברך אותם"

אלוקים לאמר פרו ורבו" כמו שאמר בדגים, אבל לפי שחזר לומר "ויאמר אלוקים" יש לפרש כי הברכה הזו היא בפני עצמה, וברכת פריה ורביה ברכה אחרת . . . כי שתי ברכות הן: ברכה ראשונה היא שברך הכח הממיר אשר בגוף האדם כדי שיהיה האדם חי לעולם בגוף ובנפש . . . ועל ברכה זו אמר "ויברך אותם אלוקים" – ברכם בברכת אלוקים, כל'ו שיהיו בה קיימים נצחיים כאלוקים . . . ברכה שניה היא מצות פריה ורביה, והוא שאמר "ויאמר להם אלוקים פרו ורבו". והזכיר בו שם אלוקים כי בזה ישתתף האדם לאלוקים . . . ודרשו רז"ל שלשה שותפין יש באדם, הקב"ה אביו ואמו. וטעם המצוה הוא שתהיה ההולדה הכנה לקבל נפש השכלית כדי להכיר בוראו ולעבוד עבודתו . . . לא ככוונת הרשעים שהוא כדי ליישב העולם ולאכול ולשתות כבהמות . . .

אברבנאל (בראשית שם ד"ה ויברך)

חשב בראב"ע שהיתה ברכת האדם בפו"ר כברכת הדגים והעופות והיא נתינת הכח להולדה . . . ורבינו ניסים כ' שהכתוב הזה כולל ברכה ומצוה, כי אמרו פו"ר הוא מצוה. ובאמרו ורדו בדגת הים היא הברכה. והנכון בעיני שאין הברכה פו"ר, כי למה זה יצטרכו בני אדם אליה יותר מהב"ח שלא נזכרו בהם . . . ואין הברכה בממשלה וברדייה, כי גם האריה מושל בחיות השדה . . . שעל הכל אמר להם בדרך כלל "ויברך אותם", ואחרי הברכה צוה אותם על פריה ורביה, ולכן בא עליו המאמר בפני עצמו ושם הגבוה בפנ"ע . . . וטעם המצוה הזאת הוא בעבור שהיה האדם בצלם אלוקים ותכליתו שישתדל להשיג השלמות האנושי, לא שמירת המין כשאר ב"ח, עד שמפני זה לא נאמרה בבריאתו למינהו כמו שנאמר בבריאתם, והיה שבבחינת השלמות השכלי לא יאות פועל ההולדה כי הוא פועל בהמיה ומזיק לשכל, ואולי יחשוב אדם אדם מפני זה כי שראוי להתרחק ממנו בהחלט, הנה מפני זה הוצרכו האדם ואשתו אל מצות פריה כאומר עם בהיות בצלם אלוקים בראתי אותך אל תמשך כ"כ אחרי החלק השכלי שתניח החמרי בהחלט ותפסק ההולדה ויחרב העולם, אין רצוני בכך, אלא שתפרו ותרבו ותמאלו את הארץ.

העמק דבר (בראשית א:כח)

גם הוא לברכה. גם הוא צווי אזהרה שיעסקו בפו"ר כדי שיקוים בהם הברכה. ומשא"כ בדגים שאינן בני צווי לא כתיב אלא ויברך.

Rabbi Joseph B. Soloveitchik (Family Redeemed, pp.96-100)

When the Pentateuch tells us that God Blessed the animals . . . it relates that "God blessed them, saying . . ." (Gen 1:22). The term, "blessed, *va-yevarekh*" refers to an instinctive drive which finds its expression in a directed activity. When the Bible records the creation of the plant. it did not mention anything about a blessing . . . "Let the earth bring forth grass . . ." (Gen 1:11). There we have a statement of fact, the propensity of the plant for multiplication . . . The unique assignment that the Bible termed "blessing," given by God to the animal in contradistinction to the plant . . . the latter is provided not only with the capacity but with a drive, push, or mechanical will as well . . . The Bible spelled it out in no ambiguous terms, "Be fruitful and multiply, fill the waters in the seas, and let the fowl multiply on the earth" (1:22). With regard to man, the blessing of multiplication refers, as it does in the case of the animal, to the biological will which was placed at the disposal of the species . . . While the animal remains forever at this stage . . . man was endowed with the ability to transcend the non-reflective automatism and reach the phase of self-experience . . . Reading the story of the creation of man carefully, we will note that the Torah used a unique term with regard to him. While reporting about the divine blessing to the animal the Bible employs the phrase "God blessed them saying, 'Be fruitful and multiply'" (1:22). But concerning man, a new phrase was added: "God blessed them and God said to them, 'Be fruitful and multiply'"(1:28). he extra words "*va-yomer labem Elokim*, and God said to them" shed a new light upon man's role within the universe of nature . . . *va-yomer* implies . . . the awakening of the personality, of an I-awareness within natural man. Through the dialogue God addresses Himself to man; God confronts man and speaks to him, and through the conversation it suddenly begins to dawn upon man who he is. Man is spoken to and through speech he becomes a person . . . In short, man and animal part at the crossroads at which God's blessing was imparted to them.